מחוון למורה

מחוון: מעמד הר סיני: "ממלכת כהנים וגוי קדוש"

1. עבר: "אַתֶּם רְאִיתֶם, אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם" (ד), ה׳ הוכיח את מחויבותו. תנאי: "אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי, וּשְׁמַרְתֶּם, אֶת־בְּרִיתִי" (ה), הברית מותנית בשמירה. ייעוד: "מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים, וְגוֹי קָדוֹשׁ" (ו), תפקיד ומעמד מיוחד.

2. הנשר נושא את גוזליו על כנפיו ולא ברגליו, כי הוא מפחד רק מחץ מלמטה, ואומר "מוּטָב יִכָּנֵס הַחֵץ בִּי וְלֹא בִּבְנִי". כך ה׳ הגן על ישראל בעצמו (הענן בין מחנה מצרים למחנה ישראל). המשל מלמד על אהבה ומסירות.

3. לפי רש"י "כהנים" הם שרים, מכובדים: מעמד של כבוד לעם עצמו. לפי ספורנו התפקיד פונה החוצה: להבין ולהורות לאנושות כולה לקרוא בשם ה׳. אצל רש"י הדגש הוא המעמד; אצל ספורנו השליחות.

4. דוגמאות: "וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר" (י); "וְכִבְּסוּ, שִׂמְלֹתָם" (י); הגבלה סביב ההר (יב); "הֱיוּ נְכֹנִים, לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים" (טו). כל שלוש מתקבלות.

5. קרבה: "הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן" (ט); "מֹשֶׁה יְדַבֵּר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל" (יט); "וַיֵּרֶד ה׳ עַל־הַר סִינַי" (כ). ריחוק: "הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ" (יב); "פֶּן־יֶהֱרְסוּ אֶל־ה׳ לִרְאוֹת" (כא). המתח: ה׳ מתקרב אל העם, אבל הקרבה מחייבת גבולות ויראה.

6. תשובה פתוחה. כיוון אפשרי: התורה ניתנת לעם כולו ולא ליחידים, וברית משותפת אפשרית רק כשיש הסכמה ולב משותף; החניות הקודמות היו "בְּתַרְעֹמוֹת וּבְמַחֲלֹקֶת".

7. א. בחירה: ההצעה מותנית ("אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ"), והעם עונה "כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה׳ נַעֲשֶׂה" (ח), "יַחְדָּו". פחד: "וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם, אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה" (טז), הגבול סביב ההר (יב, כג), האזהרה "פֶּן־יֶהֱרְסוּ" (כא). ב. "כְּחָתָן הַיּוֹצֵא לִקְרַאת כַּלָּה": מתיישב עם ההצעה והתשובה החופשית, ברית של אהבה. "וְנִכְפָּה עֲלֵיהֶם כְּגִיגִית": מתיישב עם הפחד, הקולות והגבול, ברית שאי אפשר לסרב לה. אפשר לטעון ששתיהן נכונות: בחירה ויראה יחד. ניקוד מוצע: סעיף א 8 (4 ראיות × 2); סעיף ב 12 (הצגת כל תמונה 3 + הקשר לראיות 3).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ותלמוד בבלי מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: מעמד הר סיני ופרשת משפטים (שמות יט-כד) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, עיון בחוק המקראי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.